

Posudek vedoucího na bakalářskou práci „Osobní autenticita v kulturní spotřebě“ (Vojtěch Petříček, 2018)

vypracoval: Ondřej Špaček, Ph.D.

Vojtěch Petříček se ve své bakalářské práci věnuje problematice autenticity v kontextu současné kultury. S autenticitou se můžeme setkat v širokém spektru sociologických prací, od témat jako je turismus, gentrifikace po kulturní kapitál, subkultury i politické střety. Autor pojem autenticity podrobuje detailní teoretické analýze a pokouší se vystavět ambiciózní spojení mezi filosofickými, psychologickým a sociologickými přístupy. Východisko pro práci je především zaměření na autenticitu osobní.

Vojtěch téma práce pravidelně konzultoval a v tomto směru byl průběh zpracování korektní. Nicméně je pravda, a na výsledku je to myslím patrné, že při řešení práce se do značné míry odmítal nechat svázat disciplinárními ohledy. Za původní rámování projektu jsem považoval otázku sociologického významu autenticity jakožto kritéria hodnocení v současné kultuře (v širokém slova smyslu). Od odboček do jiných disciplín jsem spíše odrazoval, nicméně autorská vůle byla v tomto očividně neoblomná. Výsledek je pak do určité míry ambivalentní.

Z práce je zřetelný obrovský zájem o téma, který značně překračuje míru obvyklou na bakalářském stupni. Autor se pouští do netriviálních diskuzí a práce je interdisciplinární v tom ohledu, v jakém si studijní program na FHS klade ambici (zároveň ale jasně obnažuje otázku, nakolik je takový program na bakalářském stupni realizovatelný). Oceňuji také to, že autor využívá a relativně plynule přechází mezi ryze teoretickou literaturou na jedné straně a sociologickými empirickými výzkumy na druhé. Jejich nenásilné kombinování ukazuje na schopnost nahlédnout na konkrétní výzkumné studie z vlastních teoretických pozic, což nebývá obvyklé.

Nicméně jak již bylo naznačeno, práce má své problémy, které by bylo záhodno diskutovat. Tyto problémy souvisí zejména s její interdisciplinaritou.

Práce se zdá do určité míry ne-paradigmatická, či spíše paradigma nedeklarující. To do značné míry limituje schopnost uvědomovat si limity vlastních argumentů a předkládaného přístupu. Vzhledem k autorově snaze „přijít věci na kloub“ je pochopitelné, že usiluje o všeobsahující poznání. Principiálně si ale myslím, že takový postup je nemožný a ve výsledku vytváří argumentační slabiny. Překlenutí všech zahrnutých přístupů (psychologie, filosofie, sociologie) už pak není ani tak ambiciózní, jako spíše odsouzené k neúspěchu (viz dále).

Podle mého rozumění se autor ve většině textu při vymezení autenticity opírá o představu osobní autenticity, tak jak je v jedné z úvodních kapitol zaveden na základě zdrojů z oblasti filosofie a psychologie. Tato kapitola mu poskytuje určitý pevný bod, ke kterému se může v nestálém terénu kulturních významů vztahovat. Sám bych ale tuto oporu považoval za falešnou a v zásadě neplodnou v momentě, kdy při diskuzi autenticity chceme vkročit na sociologický terén.

Tato opora totiž chápe stav autenticity jako něco objektivního, pro každý předmět, praktiku či člověka popsateľného. Přitom sociologický zájem o autenticitu jako významné kritérium evaluace v současné kultuře často chápe autenticitu jako něco, co je „v oku pozorovatele“ (in the eye of the beholder), viz např. relační bourdieuvský přístup. To, co jedna skupina hodnotí jako autentické může jiná skupina hodnotit jako neautentické. Stejně tak lze ale i intuitivně předpokládat, že málokdo

považuje své jednání a sám sebe za neautentického. Neautentičtí jsou ti druzí. V takové situaci nám chápání autenticity jako něčeho objektivního, svým způsobem esencialistického, moc nepomůže.

Sociologicky je zajímavé, jakým způsobem se autenticita v kontextu moderní kultury stala univerzální měnou, určitým univerzálním kulturním kódem, který je sice obecně chápán jako pozitivní, ale náplň toho, co je kým a kdy považováno za autentické se může již dost lišit. Např. v práci je v duchu Schillera vykreslena jedna z představ autenticity, která do značné míry asociuje obraz sebezvíjejícího se intelektuála. Přitom takoví intelektuálové bývají často v politických střetech devalvováni stejně tak arzenálem argumentů autenticity, jako „odrodilci“ či „zaprodanci“, tedy kategorie spojené s představou ztráty autenticity (kořenů, autonomie vůle apod.).

Další problém je spojen s explicitním oddělením osobního a materiálního/kulturního/společenského (např. str. 2). Tento dualismus lze v kontextu práce chápat jako určité paradigmatické východisko, nicméně právě takové paradigma je již delší dobu v kontextu společenských věd výrazně kriticky diskutováno. Materiální předměty jsou součástí konstituce našeho já, stejně jako je otázka, nakolik je možné oddělit osobní od společenského/kulturního. Přitom právě takové oddělení je nutné, aby bylo možné uvažovat o autenticitě tak, jak ji autor vymezuje. Tvzení, že výše zmíněná cesta je nutná, nikoli pouze jedno z možných paradigmat (str. 3) přitom poukazuje na problém částečně chybějící reflexe vlastních východisek.

Podobná tendence se objevuje v diskuzi třídních aspektů problematiky (str. 25), kde je opět sociální chápáno v opozici k osobnímu a tudíž autentickému. V práci se tak značně podceňuje osobní dimenze toho, co je chápáno jako třídní identita (jakkoli je v současné době oslabena). Studia identit by asi stěžejně souhlasila s tím, že třídní identita je něco vnější, co daného člověka nevyjadřuje apod. Tento moment ostatně poukazuje i na to, že pro sociologické ukotvení práce by asi bylo nutné hlouběji se věnovat složitě a rozvětveně problematice identity jako sociologického pojmu.

Ukotvení třetí kapitoly v práci je poněkud nejasné. Vrací se zde snaha definovat autenticitu ve vztahu k přirozenosti a (romantické?) slučování společenského a rozumového, což pro sociologii není jedno a totéž. V této perspektivě se do značné míry zužuje prostor pro modernistické (avantgardní) uchopení autenticity, tj. autenticity jako v určitém slova smyslu nezávislé jízdy na vlně sociálního.

Výše uvedené představuje nikoli zcela systematicky pojaté výtky či náměty na diskuzi. Celkové hodnocení práce je ale do určité míry nesnadné. Zjednodušeně řečeno se můžeme setkat se dvěma principy hodnocení kvalifikačních prací. První přístup hodnotí práci jako takovou, jako samostatný akademický text. Druhý přístup chápe práci jako odraz osobní cesty autora, která sama je předmětem hodnocení. Obvykle bývá zastáncem prvního přístupu, jelikož aspekty druhého přístupu se dostatečně odrážejí v ostatních částech státní závěrečné zkoušky. Z hlediska prvního přístupu by tato práce byla pokulhávající. Ambice spojená s interdisciplinárním záběrem tématu nutně veden k opomíjení řady aspektů problematiky, a nedostatečná reflexe paradigmatické pozice nutně vede k příliš zobecňujícím tvrzením. Posuzují-li ale text v kontextu ostatních bakalářských prací, shledávám potřebu výjimečně k hodnocení přistoupit druhým způsobem.

Hloubka problému a širě využitá literatura, které je autor schopen uchopit a začlenit do problému je v kontextu bakalářského programu nadstandardní. Proto, i přes mnohé nedostatky a přešlapy,

které práce nepochybně obsahuje, ji doporučuji k obhajobě, stejně jako navrhuji hodnocení výborně.

V Praze dne 7. 9. 2018

Ondřej Špaček, Ph.D.